

Cârcoteli și... cârcoteli

-În secțiunea COLȚUL CÂRCOTAȘULUI, sub titlul "DE-AȘ FI AVUT OCAZIA, V-AȘ FI CITIT PE TOȚI", dl Kir Papas aduce în discuție epigrama "Early Booking" de (Ștefan Ciocianu): *Ca să scap de-a soacrei clanță/I-am propus, galant, vacanță:/Tour Eiffel, sejur de vis/Și mult verde... de Paris*. Citind-o, epigramistul Kir Papas s-a dus cu gândul la o epigramă a sa pe care a publicat-o în volumele *Bârfa neuronilor, 2017* și *Arheolog printre eresuri, 2023*: *Știindu-i franțuzescul vis,/Făcui spre soacră precizare:/N-am bani de Franța, coană-mare,/Îți dau de-un Verde de Paris!*

Așa cum menționează autorul cronicii, până aici nu e de semnalat decât o simplă coincidență/similitudine pe tema "Verde de Paris", temă pe care s-au mai scris epigrame. Cu precizarea că cea a dlui Ciocianu ni se pare mai reușită, amintim epigrama "Casnică", de Gh. Belei: *Ea povestea, cu glasul monoton,/Cum i s-a rupt frânghia din balcon/Și, zice dumnealui, cuprins de vis:/-De ce nu-ncerci cu verde de Paris?* Mai sunt și alte epigrame cu poanta *verde de Paris* și pentru aceasta se poate apela la dl Corbu.

-Continuă dl Papas: "În Revista Epigrama (martie 2024) a apărut catrenul *Pe masa de operație (Vasile Vajoga) – Chirurgul, cu priviri severe,/Rosti spre cel supus la chin:/„Nu vei simți nicio durere,/Nici întristare, nici suspin...*". Iarăși - spune dl Papas - mi-a venit în minte o epigramă de-a mea (din vol. *Arheolog printre eresuri, 2023*): *În prag de anestezie,/Îl liniști a doua oară:/Nu mai fi trist că n-o să doară.../„Nici întristare, nici durere"*! Și aici, aceeași poveste, nici vorbă de împrumut – cum ar putea un epigramist să cunoască toate epigramele publicate de alții, dacă nu au apărut în „Epigrama” sau volumul cu pricina nu i-a căzut în mână (sau i-a căzut prea repede din mână...)"

(Pe afirmația dintre paranteze, vom face o analiză a câtorva epigrame din volumul dlui Kir Papas, *Arheolog printre eresuri*, în partea a doua a intervenției noastre).

-Deși dl Papas nu îl acuză pe dl Vajoga, domnul Vili - din *Stirpea lui Păstorel* - răspunde pe același SITE, justificându-și întâietatea, printr-o altă cronică, postând titlul cărții și pagina cu epigrama sa, publicată într-o carte (2008). Considerăm că prima epigramă are ceva mai multă claritate, iar cea de-a doua e puțin lipsită de concizie.

Cu privire la precizarea că un epigramist n-ar putea să cunoască epigramele scrise de alții, dacă n-au fost publicate în revista "Epigrama", sau volumul autorului nu a ajuns în mâinele tuturor, un principiu de drept spune că necunoașterea legii, nu te absolvă de încălcarea ei, iar Tudor Mușatescu spunea că "valoarea unui umorist constă în calitatea cu care știe să-și aleagă glumele proprii și în capacitatea de a le memora pe ale altora".

Înainte de a ne tipări volumele de epigrame, e bine să ne consultăm cu alții, să le citim în cenaclu și să acceptăm observațiile confrăților (poate unora le-au căzut în mână mai multe cărți). Am scris cândva un eseu despre corectori și maeștri care au făcut dintr-o epigramă ușurică, una foarte bună. Ca și în fotbal, astăzi e mai apreciat *assistul*, decât *golul*.

Rămâne în istoria epigramei povestea unui autor care s-a dus la George Zarafu de multe ori cu manuscrisul cărții sale și au operat împreună fiecare epigramă, iar autorul respectiv a tipărit volumul fără modificările făcute de Zarafu, spunând: ”dacă aş fi modificat tot, n-aş mai fi fost eu”.

(Pe tema de mai sus amintim, de la Sorin Pavel, ”Epitaful unui gurmand”: *El a plecat în lumea-n care,/Precum scripturile susțin,/Nu-i nici durere, nici suspin/Și, din păcate, nici mâncare*).

-Di Kir Papas mai prezintă și ”Un alt aspect: în urmă cu peste 35 de ani i-am scris pe un șervețel, la o sindrofiie, oftalmologului Emil Medeleț, un catren colegial – Când ai venit, mi-ai spus „nu văd nimic”.../Te-am operat perfect, precum îți zic,/Și, ca atare, îți aduc dovezi: Acuma vezi... că nu mai vezi! Am citit, în anul 2006, în Dicționarul medicilor epigramiști, realizarea regretatului Eugen Albu: Era la ușa lui prăpăd/Și toți cu plicuri sau cu pile;/Eu, neavând, mi-a scris lentile/Cu care văd că nu mai văd. Atunci mi-am zis: domnule, n-ai publicat-o, să-ți fie de bine! Rămâne marcă înregistrată cea publicată! Oricum, epigrama maestrului Albu este, de departe, mai reușită”.

Nu trebuie să ne revendicăm, întotdeauna, epigramele scrise pe șervețele, dar e drept că, uneori, pe șervețele se pot scrie lucruri geniale. Cincinat și Păstorel rămân cu epigrame de excepție la acest capitol. Și mai avem un exemplu celebru, mai puțin cunoscut. Se spune că ciorna piesei *Satisfaction*, compusă de Mick Jagger și Keith Richards, a fost scrisă pe un șervețel, într-un restaurant din Hamburg, de John Lennon și oferită lui Jagger. Acel șervețel s-a vândut cu 50 milioane de dolari.

II

Note de lector la cartea *Arheolog printre eresuri* de Kir Papas.

Întrucât nu ne-a ”căzut în mână cartea”, am analizat doar epigramele la care am avut acces, adică cele publicate în revista vasluiană ”Aletheia” și cele din argumentele juriului. Pe lângă epigramele bune și foarte bune, cartea are și epigrame cu mici neconformități prozodice, pe care le comentăm în cele ce urmează.

- 1- ”Epitaful unei epigrame”: *Zace stâlcit un biet catren,/De zici că e lovit de tren,/Sub lupă, urmele de rimă/Conduc ancheta către... crimă*.

Nu facem anchetă criminalistică. Autorul fiind cunoscut, vom întocmi doar un raport preliminar. Epigrama începe cu verbul *zace*, la indicativ prezent și trebuia la imperfect, adică *zăcea*, cu accent pe a doua silabă, pentru alinierea versului la ritmul iambic, așa cum e întreaga epigramă(în cazul autorului *zace* are accentul pe prima silabă, fiind în ritm trohaic). Aducem și versul 2 la același timp: *De zici c-a fost lovit de tren*.

-2- Epigrama intitulată ”Nucul mioritic”: *Bătrânul nuc aromitor/Printre iodate frunze-și spune crezul:/Unii lipsiți de miez – înhață miezul,/Iar coaja-i pentru trudit...*

Subliniind pronumele nehotărât unii, din versul 3, care în raport de reciprocitate cu alții (înlocuit în versul 4 cu conjuncția *iar*), cade greșit prozodic și trebuia, pentru eufonie, folosit articolul demonstrativ adjectival: *acei*.

-3- "Epitaful activistului": *Eu, ca avocat, consemn/Testamentul nu se schimbă/Chiar dacă-i lăsat cu limbă/Nu de moarte, ci de lemn.*

În versul 3, conjuncția *dacă* trebuie înlocuită, tot cu o conjuncție subordonatoare, *de*, întrucât, chiar dacă folosim cratima, tot greșit/deranjant cade ritmul. Propunem: *Chiar de e lăsat cu limbă*. Nu mai spunem că un avocat *consemnează*, nu *consemnă*. Se poate și varianta: *Eu, ca avocat, spun demn.*

-4- "Epitaful anestezistului": *Urla mereu, plin de venin, /Că are oxigen puțin./Acum ar fi pară și foc/Că nu mai are chiar deloc.*

Am subliniat, în versul 3, locuțiunea adjectivală *pară* (prin foc și pară), care nu dă bine prozodic. Spunem (pe materialul clientului): *Prin pară-ar trece-acum și foc/Că nu mai are chiar deloc.(Că n-are oxigen deloc)*. Sau: *Ar trece-acum prin foc și pară,/Că oxigenul îl omoară.*

Parcă ne ia puțin din oxigen deranjantul ligament între consoana ultimă a versului 3 c și aceeași consoană cu care începe versul 4.

-5- "Epitaful insomniacului": *Culmea insomniei, deci,/E-o funestă tragedie:/Să îți dormi somnul de veci
În deplină insomnie!*

Și aici, tot în versul 3, substantivul somnul, dă insomnie prozodică. Încercăm un retuș pe somniferul autorului: *Să îți dormi un somn de veci.*

(Despre insomnie să citim epigrama *La vârsta a treia* de Nicolae Ghițescu: *De-acum când știu că o să-mi vie,/Curând odihna întru Domnul,/Sunt bucuroși de insomnie/Și trist când mă apucă somnul*).

-6 „La o prezentare de modă”: *Avicultura poartă vina/Că atmosfera-i relaxată,/Iulia Albu ... cu găina,/Un soț cu curca sa plouată.*

Același vers 3 ne supără la ureche, dar catrenul e greu de îndreptat. Totuși încercăm o variantă de îmbunătățire prin mărirea numărului de silabe: *Avicultura poartă toată vina,/Iar atmosfera-i foarte relaxată:/Rămâne doamna Albu cu găina,/Iar soțul ei cu curca sa plouată.*

Constantin Tudorache